

Jan Charytański

"Von der Exegese zur Predigt : Über die Problematik einer schriftgemässen Verkündigung der Oster-, Wunder- und Kindheitsgeschichten", Franz Kamphaus, Mainz 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/1, 173-174

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sowsko-tomistycznej, główny nacisk kładzie jednak na problematykę człowieka we współczesnej filozofii pozatomistycznej. Sięga ponadto do nauk typu przyrodniczego jak antropologia czy etnologia. Przede wszystkim jednak uwzględnia filozofię egzystencjalną i marksistowską.

Człowieka ujmuje jako jedność, zdecydowanie odrzucając wszelkie odcienie dualizmu, przybliżając się w tym punkcie do ujęć Fritza Leista w jego *Die biblische Sage von Himmel und Erde*, jak również do wielu ujęć współczesnej egzegezy. Chodzi tu przede wszystkim o zbytne akcentowanie ciała i duszy w wielu ujęciach kaznodziejskich czy katechetycznych.

Jednocześnie podkreśla bardzo mocno osobowo-dialogiczną istotę człowieka, wewnętrzne nastawienie na drugą osobę czy też społeczność. Również duży nacisk kładzie na związek człowieka z historią. Z jednej strony jest człowiek od niej zależny, a z drugiej strony istnieje w nim wewnętrzna konieczność postępu, rozwoju rzutużąca w przyszłość.

W ostatniej części swej pracy skupia się autor na zagadnieniu prawdy, wolności i nadziei w życiu człowieka.

Autor potrafił powyższą problematykę, specjalistyczną i bardzo trudną, wyrazić językiem przystępnym i niejednokrotnie obrazowym. Toteż można tę książkę polecić każdemu duszpasterzowi, a przede wszystkim duszpasterzom akademickim.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

FRANZ KAMPHAUS, *Von der Exegese zur Predigt. Über die Problematik einer schriftgemässen Verkündigung der Oster-, Wunder- und Kindheitsgeschichten*, Mainz 1968, Matthias—Grünwald—Verlag, s. 363.

Niniejsza publikacja jest pracą dyplomową autora, przyjętą przez wydział teologiczny uniwersytetu w Münster. To właśnie uwarunkowanie rzutuje nieco zarówno na sam układ materiału, jak i podejście do niego, czyniąc książkę mniej przystępną dla czytelnika-kaznodziei, którego przecież autor miał na myśli oddając swą pracę do druku.

Autor przed swymi specjalistycznymi studiami pracował kilka lat jako kaznodzieja. Sam doświadczył wszystkich trudności, jakie stają przed głoszącym słowo Boże, który pragnie przemawiać do słuchacza opierając się jak najbardziej na Ewangelii. Dlatego właśnie zajął się tym problemem w swych studiach i owoc swych poszukiwań przedkłada innym służącym słowu Bożemu.

Autor wybrał trzy grupy tematyczne Ewangelii: Zmartwychwstanie, cuda (tylko trzy: uzdrowienie sparaliżowanego, uciszenie burzy na morzu, cudowne nakarmienie tłumów), oraz opowiadania o dzieciństwie Jezusa. Zarówno następstwo omawianych tematów, jak i poszczególne analizy są całkowicie zgodne z najnowszymi zdobyczami egzegezy katolickiej. Autor troskliwie rozróżnia rodzaje literackie w Ewangelii, cele poszczególnych ewangelistów, jak również charakter kerygmacyjny poszczególnych perykop.

Paralelnie do tych analiz egzegetycznych autor omawia ujęcie powyższych zagadnień biblijnych u kaznodziejów ostatnich 20 lat w Niemczech. W tym właśnie punkcie budzi się najwięcej zastrzeżeń odnośnie oddania pracy w tej formie w ręce czytelników, praktyków kaznodziejstwa. Przykładów niewłaściwego podchodzenia do Ewangelii w kazaniach jest wyraźnie zbyt wiele, jakkolwiek w pracy dyplomowej analiza taka była najzupełniej na miejscu.

Trzecim elementem, jaki można znaleźć w poszczególnych częściach tej pracy, są konkretne wskazania i rady dla kaznodziejów odnośnie do każdej z analizowanych perykop ewangelicznych. Autor mógł ograniczyć analizę błędów kaznodziejskich, przeciwstawianych właściwemu sensowi perykop i wskazaniom praktycznym, zresztą doskonałym.

Pracę zamyka osobna część, która w sposób bardziej teoretyczny ukazuje podstawowe zasady kaznodziejstwa prawdziwie biblijnego. Autor przedstawia w niej założenia i kierunek współczesnej egzegezy katolickiej, oraz jej znaczenie dla kaznodziejstwa. Szczególnie dokładnie omawia zagadnienie charakteru kerygmatycznego Ewangelii. Bardzo mocno podkreśla element historyczny, bez którego ujęcie egzystencjalne tekstu prowadziłoby do nowego indywidualizmu czy spirytualizmu.

Można zgłosić jeszcze jedno zastrzeżenie. Autor niejednokrotnie ujmuje perykopy ewangeliczne jako czytanie mszalne. Nigdy jednak nie szuka powiązań ani z całym kontekstem formularza mszalnego, ani też z teologią konkretnego okresu roku liturgicznego. Perykopy stanowią dla autora całości w sobie zamknięte, naszym zdaniem zbyt zamknięte i wyizolowane.

Mimo tych wszystkich zastrzeżeń można tę książkę zalecić profesorom homiletyki czy katechetyki, jak i kaznodziejom lub katechetom. Zgodnie bowiem ze wskazaniami konstytucji *Dei Verbum* musimy na nowo prze-myśleć i zrewidować wiele dawnych sformułowań i ujęć.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

NORBERT GREINACHER, *Die Kirche in der städtischen Gesellschaft. Soziologische und theologische Überlegungen zur Frage der Seelsorge in der Stadt*, Mainz 1966, Matthias—Grünwald—Verlag, s. 419.

Urbanizacja staje się faktem niezaprzeczalnym. Stawia ona również przed Kościołem nowe problemy i pytania. Norbert Greinacher, docent i wykładowca teologii pastoralnej w Münster, pragnie przedstawić te wszystkie problemy i ukazać kierunek ich rozwiązywania. Praca jego stanowi chyba najbardziej wyczerpującą monografię zagadnienia wzajemnego stosunku urbanizacji i duszpasterstwa. Nie opiera się na badaniach socjologicznych jednego środowiska, ale uwzględnia bardzo szeroką literaturę i tworzy pewną syntezę.

Pierwsza część pracy ukazuje zagadnienie urbanizacji w przekroju historycznym i podkreśla, że miasto stanowi szczytowy punkt rozwoju kultury ludzkiej. Jednocześnie jednak analizując w ostatnich rozdziałach cechy życia we współczesnym mieście autor szkicuje typ mieszkańca miast, jego mentalność, szczególnie podkreślając brak stałości, a jednocześnie dynamikę, zróżnicowanie społeczne, nastawienie użytkowe, urzeczowienie wzajemnych stosunków, napięcie między uspołecznieniem a pragnieniem intymności. Rozważanie tej części socjologiczno-historycznej są jedynie przygotowaniem do właściwego tematu.

Przystępuje do niego autor już właściwie w drugiej części. Analizuje w niej wzajemny stosunek społeczności ludzkiej i religii podkreślając znaczenie miast w rozwoju religii, a jednocześnie rolę religii, zwłaszcza miejsc kultu dla rozwoju miast. W tym kontekście porusza problemy sekularyzacji oraz laicyzacji, szczególnie jednak dużo miejsca poświęca współczesnej formie „religii bez kościoła”. Ogromnie ciekawym jest zagadnienie konieczności przystosowania się Kościoła do nowych warunków życia społecznego, a jednocześnie ciągle w historii aktualnego niebezpieczeństwa dostosowania poniesionego zbyt daleko i dlatego szkodliwego dla życia religijnego.

Trzecią część pracy poświęcił autor analizom bardziej teologicznym takich zagadnień jak desakralizacja, personalizacja wiary, sakramentalna funkcja Kościoła w świecie. Wreszcie w czwartej części szkicuje obraz struktur i funkcji Kościoła, dostosowanych do warunków miejskiego życia.

W trzech ostatnich częściach autor ustawicznie powraca do przeciwstawiania sobie dwu socjologicznych ujęć Kościoła. Poddaje je również ocenie